

ЗАПАЗВАНЕ НА ДЪРВЕТА ВАЖНИ ЗА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО - БИОТОПНИ ДЪРВЕТА

Автор: Noctalis

Защо е необходимо запазването на биотопни дървета?

Дърветата в различните етапи на съществуването си са основния компонент, определящ структурата и функциите на естествените горски екосистеми. Но не всички дървета обаче се използват от свързаните с гората растителни и животински организми. Поради специфичните си характеристики, биотопните дървета имат ключова роля за съществуването на стотици видове растения и животни и за поддържане на биологичното разнообразие в горите.

Запазването на биотопни дървета е инструмент, който лесовъдите биха могли да използват за запазване на уязвими екологични характеристики и функции в стопанисваните гори.

Кои дървета са биотопни?

Не само повредени, умиращи и сухи дървета могат да бъдат използвани от различните видове. Здрави дървета със специфични особености като мощни корони, дебели клони, единични дървета в открити пространства, високи дървета в крайнината на гората също играят съществена роля в жизнения цикъл на някои видове.

Стойността на отделните биотопни дървета като местообитание зависи от различни параметри, включително структура на насаждението, дървесен вид, възраст и състояние на дървото, участие в състава на насаждението, местоположение и не на последно място характеристиките на ландшафта и околните местообитания.

Важно е да се знае, че биотопните дървета нямат еднаква стойност по отношение нуждите на отделните видове и различните организми са свързани или използват различни техни характеристики. Някои от най-важните показатели за идентификация на биотопни дървета, както и за оценка на възможностите им за осигуряване на специфични местообитания са:

Голям размер. Приема се, че дърветата с диаметър над 30 см и съответно по-голяма височина предоставят по-ценни местообитания. Но това не означава, че дървета с по-малки размери не се използват от организмите.

Дървета-ветерани. Както показва и името им, най-често това са стари дървета с размери близки до максималните за вида. Наличието на дървета, достигнали фаза на старост, е едно от липсващите звена в естествения цикъл на развитие в интензивно стопанисваните гори.

Значително покритие от мъхове, лишеи и гъби. Най-често това са стари дървета, които поради специфичното разположение и възрастта си създават благоприятни условия за развитие на тези видове.

Стабилност. Биотопни дървета със здрава обвивка на стъблото и добра коренова система, които могат да останат дълго време на корен се предпочитат от видовете и се използват дългосрочно;

Дървета с хралупи. Особено ценни са едроразмерни дървета, които в горните 20% от височината на стъблото имат сърцевинно или външно гниене, в резултат на което се формират хралупи. Отдалечеността им от земята осигурява безопасност и спокойствие на видовете, които ги използват за убежище или място за хранене. В тази връзка, кълвачите имат изключително важна роля, тъй като създават хралупи, които са местообитание на видове вторични ползватели.

Дървета, в които части от кората са отделени от стъблото. Тези дървета осигуряват пукнатини, цепнатини и пространства зад отделената кора използвани за хранене и гнездене / укрития за прилепи и видове като горската дърволазка и горската зидарка.

Пречупен / разклонен връх, чадървидна корона или големи клони. Дървета с такива особености предоставят възможности на едри птици като орли, ястреби, чапли, щъркели и други да изграждат гнезда за почивка и размножаване;

Високи надлесни (единични) дървета. Такива дървета осигуряват добра видимост и много често се използват от хищните птици в търсенето на плячка и за почивка.

Индикации за използване от животински организми. Наличието на хралупи, дупки, гнезда, остатъци от хранене и други са индикатори, че дърветата са използвани от различни видове.

Дървета, осигуряващи хранителна база. Това са дървета от видове, чиито плодове и семена се използват за храна от дивите животни.

Групи дървета около влажни места или извори в гората. Подобни места в гората създават уникални и често изолирани биофизични условия, които са важни за съществуването на редица мезофитни видове. Те се използват и от големи бозайници като дива свиня, елен и сърна за т.н. „калища”. Около тези места е препоръчително да се запазят групи дървета, които да поддържат специфичния микроклимат и да предпазват от механични повреди по време на дърводобив.

Групи дървета около находища на редки растителни видове. Някои редки растителни видове със специфичните екологични изисквания се нуждаят от непрекъснато наличие на дървета и горска среда.

Дървесни видове с единично участие в състава на насаждението. Наличието на такива дървета спомага за увеличаване на видовото разнообразие.

Мерки за запазване на биотопните дървета

За да се осигури устойчивост на процеса, преди всичко е необходимо определените биотопни дървета да се обозначат на терен за да бъдат запазени при маркирането и сечта. Означаването се извършва със знаци / символи, които са разпознаваеми за горските служители и горските работници.

Препоръчително е да се определят и обозначат и дървета, които в момента нямат нужните характеристики, но имат потенциал да се превърнат в биотопни. Със запазването им при отгледните сечи се създава своеобразен запас от бъдещи биотопни дървета.

Ако биотопни дърветата паднат по естествени причини или се налага да бъдат отсечени, те се оставят на мястото като лежаща мъртва дървесина. По този начин се поддържат естествените процеси в насаждението и се затваря биологичния цикъл за тези дървета.

Препоръчително е да се запазват групи от биотопни дървета, които формират т.н. острови на биоразнообразието. Тази стратегия има следните предимства:

❖ Потенциално опасни дървета остават в зона в която не се работи и оперативните неудобства също се намаляват;

❖ Групите от дървета осигуряват по-добри местообитания за организмите, отколкото разпръснати единични дървета. От друга страна по този начин се формират участъци с относително ненарушено покритие в насаждението от които гъби, мъхове и други организми могат да реколонизират отново територията.

В много случаи запазването на биотопни дървета при горскостопанските мероприятия може удобно да съчетае със спецификата на терена особено когато те са разположени в:

- ❖ Непосредствена близост до дерета, скали, крайречни зони, неизползваеми площи и други;*
- ❖ Участъци, които са трудни за дърводобив или възобновяване;*
- ❖ Зони, които изискват специални управленски практики (напр., буферни зони на водни течения);*
- ❖ Територии с естетически функции, например в близост до туристически маршрути.*

В рамките на проект „Устойчиво управление на гори в Natura 2000 зони в регион Смолян“, реализиран от федерация Зелени Балкани, са изработени шаблони със стилизиран силует на кълвач, който ще бъде използван от лесовъдите за означаване на биотопни дървета. Инициативата ще бъде реализирана пилотно в Южноцентрално държавно предприятие Смолян.

A map of Bulgaria with its administrative regions shaded in light green. The regions are labeled with their names in Cyrillic: Видин, Монтана, Враца, Плевен, Ловеч, Габрово, Търговище, Шумен, Добрич, Силистра, Русе, Габрва, Бърна, Търново, Стрлен, Имбол, Бургас, Старя Загора, Пазарджик, Пловдив, Хасково, Смолян, Кърджали, Кюстендил, Перник, София, Благоевград, and Ямбол. A compass rose is located in the top right corner.

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО

